

Lausunto

03.12.2020

Asia: _VN/20396/2020

Valtioneuvoston asetus kunnan maksuosuudesta ja nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta laajakaistahankkeessa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maaseutupolitiikan neuvoston (jäljempänä MANE) sihteeristö kiittää mahdollisuudesta lausua asetusluonnoksesta.

MANE sihteeristö huomauttaa, että asetusluonnosta määrittelee HE 221/2020 vp, jonka eduskuntakäsittely on edelleen käynnissä. MANE sihteeristö korostaa niitä yhteiskunnallisten muutosten, kuten paikkariippumattoman työn, monipaikkaisuuden lisääntymisen vuoksi toimivan, turvallisen, tasalaatuisen ja alueellisesti yhdenvertaisesti saavutettavissa olevan huippunopean laajakaistan merkitys on edelleen korostunut. Yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat oleellisesti myös kuntatalouteen ja sen kautta kyseessä olevan lain ja asetuksen tavoitteiden toteutukseen yhdenvertaisesti kansalaisten näkökulmasta. MANE sihteeristö katsoo, että valtioneuvoston asetusluonnos kunnan maksuosuudesta ja nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta laajakaistahankkeesta tulee palauttaa valmisteluun.

MANE sihteeristö korostaa ja viittaa HE laajakaistatukilakiin, jossa todetaan, että ”koko maan kattavaa nopeiden laajakaistayhteyksien saatavuutta ei voida olettaa syntyvän ilman julkista tukea. Etenkään harvaan asutuilla alueilla ei ole riittävästi kysyntää, jotta yhteydet syntyisivät tavoitellussa laajuudessa markkinaehtoisesti. Seuraavan sukupolven 5G-matkaviestinverkko rakentuu ensi sijassa lähinnä kaupunkialueille, joten matkaviestinverkon teknologinen kehityskään ei edistä harvaanasuttujen alueiden pääsyä asetettuihin tavoitteisiin. Nopeilla yhteyksillä arvioidaan kuitenkin olevan positiivisia ulkoisvaikutuksia, jotka perustelevat myös liiketaloudellisesti kannattamattomien yhteyksien rakentamista”. Lisäksi on todettava, että eduskuntakäsittelyssä olevalla laajakaistatukilailla ja lausuttavana olevalla asetusluonnoksella pyritään saavuttamaan Euroopan komission tavoitetta gigabittiyhteiskunnasta, pääministeri Sanna Marinin (sd) hallitusohjelman kohdan 3.4.1 tavoitetta ja liikenne- ja viestintäministeriön Digitaalisen infrastruktuurin strategian tavoitetta. MANE sihteeristö huomauttaa, että HE laajakaistatukilaiksi, lausuttavana oleva asetusluonnos sekä siihen liitetty muistio sisältävät selkeitä ja huomattavia ristiriitoja mainittuihin

yhteiskunnallisiin tavoitteisiin nähden sekä perusteluihin liittyen. HE ja käsillä oleva asetusluonnos esittää tukikelpoisuutta tavoitteista huomattavasti alhaisempaan nopeusvaatimukseen, joka ei käytännössä mahdollista 100 Mbit/s yhteyksiä vuoteen 2025 mennessä tai niiden nostamista 1 Gbit/s:iin myös maaseutualueiden kotitalouksissa. Myös tästä syystä on paitsi valtioneuvoston asetus myös HE laajakaistatukilaiksi palautettava valmisteluun.

MANE sihteeristö korostaa, että julkisilla varoilla rahoitettavan infrastruktuurin tulee vastata asetettuja tavoitteita sekä huomioida tietoliikenteen eksponentiaalinen kasvu sekä tulevaisuuden alueelliset ja paikalliset tarpeet. Myös huoltovarmuus tulee huomioida, kuin myös energiatehokkuus ja laajemmat sosioekonomiset vaikutukset. Ei ole yhdentekevää, minkä laatuisia tietoliikenneverkkoja ja -yhteyksiä Suomeen rakennetaan julkisilla varoilla. Tietoliikenneyhteyksien on toimittava maantieteellisistä haasteista ja harvasta asutuksesta huolimatta. Huippunopeat kiinteät - valokuitu - yhteydet vaikuttavat muun muassa paikan ja alueen väestökehitykseen, yritysten perustamiseen alueelle ja niiden toiminnan kehittämiseen.

Yksityiskohtaiset perustelut esitettyyn 1 § Kuntien maksuosuuden määräytyminen

Kuten edellä on todettu, ovat tietoliikenneyhteydet perusinfrastruktuuria sekä valtakunnallisesti ja alueellisesti. Vastuuta laajakaistarakentamisen hankkeen onnistumisesta ei tule asettaa yksinomaan kuntien kannettavaksi. MANE sihteeristö on aiemmassa lausunnossaan (12.6.2020) todennut, että "[kuntien] nollamaksuluokka olisi otettava vakavasti harkintaan tilanteessa, jossa kuntien taloudellisen tilanteen heikkeneminen ja pankkien vetäytyminen maaseutualueilla tehtävistä elinvoimainvestoinneista on todellinen ongelma. Valokuiturakentaminen on elinvoimainvestointi, mutta sen tekeminen kunnissa voi olla haasteellista, vaikka vuosittainen muutos on kerrannainen väestökehityksen osalta, sillä investoinnin positiiviset vaikutukset ilmenevät viiveellä. Elinvoimainvestoinnin helpottaminen edistäisi myös koronavaiheeseen jälkeisiä elvytystoimia."

MANE sihteeristö painottaa edelleen, että "rahoitusinstrumentin tulee paremmin huomioida vallitseva julkisen talouden ja rahoituksen tilanne maaseutualueilla, erityisesti harvaan asutulla maaseudulla (mahdollisuudet saada takauksia ja lainaa), alueellinen eriytyminen ja alueelliset erilaisuudet sekä niiden vaikutukset rakentamiseen ja siitä aiheutuviin kustannuksiin. Taajaan asuttu kunta voi myös olla pitkien etäisyyksien ja harvaan asuttu kunta. Olisi myös huomioitava laajakaistahankkeiden taloudellisten laskelmien kestävyys ja riskit sekä kotitalouksien taloudellinen kantokyky ja mahdollisuus hankkia digikansalaisuudelle välttämättömät yhteydet". Kunnan taseen yli/alijäämä taloudellisen kantokyky kriteerinä on kestävä peruste.

MANE sihteeristö kannattaa ajatusta ja vaihtoehtoa, jossa laajakaistarakentamisen tuen malli toteuttaa valtiontukihankkeet ilman edellytystä kunnan osallistumisesta. Tämän toimintatavan etuna olisi, että valtiontuettujen hankkeiden toteuttamiselle olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikkialla maassa, minne nopea laajakaista ei ole rakentunut tai rakennu markkinaehtoisesti. MANE sihteeristö kannattaa välimuotona ajatusta neuvottelumenettelyä, jossa kunnan osuus

määriteltäisiin vasta, kun ennakkoarviot ja analyysi on tehty ja kunta pystyy paremmin ottamaan kantaa tuleviin velvoitteisiin.

MANE sihteeristö pitää hyvänä esitystä, jolla vapaa-ajan asutus lasketaan tuen piiriin. Tämä lisää potentiaalisten liittyjien määrää ja parantaa hankkeen rakenteellista ja taloudellista pohjaa ja sillä on vain pieni vaikutus hankkeen kustannuksiin.

Yksityiskohtaiset perustelut esitettyyn 2 § Nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeus

MANE sihteeristö katsoo, että asetuksessa esitetty nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeus lähtevässä liikenteessä 30 Mbit/s ja tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa 21 Mbit/s sekä saapuvassa liikenteessä 70 Mbit/s ei vastaa EU komission tavoitteita ja gigabityhteiskunnasta, pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan kirjattuja tavoitteita valokuituverkosta tai liikenne- ja viestintäministeriön digitaalisen infrastruktuurin strategian tavoitteita huippunopeasta laajakaistasta. Esitetyt nopeusvaatimusten alentaminen ei vastaa tavoitteita, eikä niitä voida hyväksyä.

Nopeusvaatimusten alentaminen heikentäisi edelleen mahdollisuuksia vähentää alueiden välistä digitaalista kuilua Suomessa, joka on EU:n syvin ja pahin (EU-komissio, DE-SI 2020 Thematic chapters –raportti, sivut. 22,24,25).

Todettakoon, että mobiiliyhteydet rakentuvat valokuituverkkojen päälle. Valokuitu on tietoliikenteen perusinfrastruktuuria, joka on verrattavissa esimerkiksi tiestöön, sähköverkkoon sekä vesihuoltoon. Valokuidun laadulliset ja tekniset ominaisuudet vastaavat nykyisiin ja tuleviin poliittisiin tavoitteisiin sekä yhteiskunnan tarpeisiin taloudellisesti, sosiaalisesti ja myös energiatehokkuuden kannalta kestävämmiin.

Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristön puolesta,

Christell Åström,

Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristön puheenjohtaja,

Maaseutupolitiikan neuvoston pääsihteeri,

neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Antonia Husberg,

Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristön jäsen

maaseutuyli tarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Husberg Antonia
Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristö